Suomen ympäristökeskus SYKE
PL 140
00251 HELSINKI

Asiantuntijalausunto

11.9.2018 SYKE-2018-J-175

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Pyyntö 6.9.2018
U 75/2018 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristö- ja ilmastotoimien ohjelman (LIFE) perustamisesta

Suomen ympäristökeskuksella (SYKE) on paljon kokemusta Life-rahoitusvälineen käytöstä. Tämän perusteella Suomen ympäristökeskus arvioi komission Life-ohjelman asetusehdotusta, jossa esitetään muutokset Life-ohjelman sisältöön, toimintaperiaatteisiin ja budjettirakenteeseen vuosina 2021-2017.

Syke on koordinoinut tai ollut mukana 28 Life-hankkeessa 2000-luvun jälkeen. Tällä hetkellä on käynnissä kolme Life-rahoitteista hanketta, joista tosin kaksi edustaa laajoja integroituneita hankkeita (ns. Life IP). Näistä toinen, Circwaste, on SYKEn koordinoima. Sen tavoitteena on vuosina 2017-2023 edistää valtakunnallisen jätesuunnitelman (Valtsu) toimenpanoa kiertotalouden näkökulmasta. Sen kokonaisbudjetti on 18,9 milj. euroa, josta EU:n rahoitusosuus on 60 %. EU-rahoitus aktivoi yhteensä 20 kumppanin ja 10 rahoittajan voimin Valtsun toimeenpanoa etenkin viiden maakunnan alueella. Hankkeen tulokset palvelevat koko Suomen ponnisteluja saavuttaa EU:n Suomelle asettamat jätetavoitteet. Toinen meneillään oleva suomalainen Life IP -hanke on metsähallituksen koordinoima Freshabit, joka tähtää vesistöjemme luonto- ja kulttuuriarvojen sekä virkistysmahdollisuuksien säilyttämiseen. Budjetiltaan tämä vuosina 2016-2022 toteuttava hanke on samaa suuruusluokkaa Circwaste-hankkeen kanssa.

SYKE on koordinaattorina myös nyt rahoitusneuvotteluvaiheessa olevassa Life IP Canemure-hankkeessa, jonka tavoitteena on edistää etenkin keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (Kaisun) toimeenpanoa. Tämä 6-vuotinen hanke vahvistaa Suomen valmiuksia saavuttaa vuoden 2030 päästötavoitteet nimenomaan taakanjakosektorilla. Samalla se parantaa ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijäkuntien ja maakuntien toimintaedellytyksiä ja keskinäistä yhteistoimintaa. Lisäksi SYKE, Luonnonvarakeskus, Ilmatieteen laitos ja Tampereen teknillinen yliopisto muodostavat valtakunnallisen ilmastoasioiden palvelukeskuksen ja tukevat sen kautta uudella tavalla alueellisten toimijoiden ilmastotyötä. Hankkeessa on 22 kumppania eri puolilta maata. Kokonaisbudjetti hankkeelle on 15,4 milj. euroa.

SYKEn näkemykset asetusehdotuksesta

SYKE pitää komission asetusehdotusta kokonaisuudessaan kannatettavana. Uudessa asetuksessa esitetyt muutokset Life-ohjelman sisältöön, toimintaperiaatteisiin ja budjettirakenteeseen ovat tervetulleita.

Life-rahoituksen budjetin kasvattaminen on tärkeää. Life-rahoituksella pystytään edistämään ympäristö- ja ilmastoasioita käytännön toimeenpanon näkökulmasta, mihin on muutoin vaikea löytää rahoitusta.

SYKEn kokemuksen mukaan juuri integroitujen hankkeiden (Life IP) roolin vahvistaminen uudessa Life-asetusehdotuksessa on erinomainen asia. Ne mahdollistavat synergiaetujen rakentamisen samaa asiaa edistävien toimien kanssa, joita rahoitetaan muilla tavoilla. Life IP -hankkeissa pystytään toteuttamaan yhteiskunnallisesti tärkeitä tavoitteita riittävällä laajuudella ja pitkäjänteisyydellä käytäntöä painottaen. Samalla Life-rahoitus on mahdollistanut tutkimuksellisten osioiden toteutuksen ja rahoitusväline on pystynyt viemään tutkimustietoa hyvin käytäntöön.

Life-rahoitusväline on koettu byrokraattiseksi, minkä takia asetuksen pyrkimys kehittää Life-ohjelman hallinnointia joustavammaksi on erittäin myönteinen asia.

SYKE pitää hyvänä linjausta, jossa asiakokonaisuudet ”siirtyminen puhtaisiin energianlähteisiin sekä ilmastonmuutoksen hillitseminen ja sopeutuminen” saavat rahoitusinstrumentissa lisärahoitusta. Ilmastonmuutoksen hillinnässä ja sopeutumisen ennakoinnissa on valtava tarve etenkin Euroopassa, joka haluaa näyttää esimerkkiä ilmastouhan ratkaisijana globaalisti.

SYKE näkee Life-rahoitusvälineen tarjoavan helpohkon tavan kotiuttaa Suomeen EU-rahaa. Toisaalta rahoitusinstrumentin korkea omarahoitusosuus (Life IP:ssä 40 %, muutoin 50 %) ja alhainen yleiskulukerroin (7%) ovat tehneet Life-instrumentista vähemmän haluttavan moniin muihin ”parempaa rahaa” tarjoaviin rahoitusvälineisiin nähden. Life-hankkeiden houkuttelevuutta voidaan kuitenkin lisästä kun eri rahoittajien tarpeet yhdistetään Life-hankkeiden tavoitteisiin ja muodostetaan kokonaisuus, jossa omarahoitusosuutta saadaan koottua muilta kotimaisilta rahoitustahoilta. On tärkeää, että tämä ymmärrys vahvistuu Suomessa ja eri rahoitustahot näkevät Life-rahoituksessa mahdollisuuden viedä ympäristö- ja ilmastoasioita eteenpäin kustannustehokkaasti.

Lausunnon on valmistellut SYKEn kulutuksen ja tuotannon keskuksen johtaja, professori Jyri Seppälä.